

Sabján Hajnalka: Gyermek és ifjúságvédelem pedagógus szemmel

Tartalomjegyzék

Gondolatébresztő.....	1
Jogszabályi háttér.....	2
Mindennapi teendőink	6
Főbb feladataink:	7
Egyedi esetek.....	10
Jelen problémája	12
Zárógondolat.....	13
Felhasznált irodalom és jogszabályok:	14

Gondolatébresztő

A gyermeknevelés a leggyönyörűbb, legkomplexebb és a legnehezebb feladat az életünk során, hiszen egy értékteremtő tevékenységről van szó. A felnövekvő új generáció - a gyermekeink, tanulóink közössége - testi, szellemi és lelki gyarapodásába fektetett szeretetünk, figyelmünk, fáradozásunk, munkánk a jövőben egyéni, közösségi és nemzeti, a társadalom szintjén is megtérül. A családi háttér meghatározó tanulmányi, majd magánéleti és munkahelyi karrier szempontjából is. Természetesen a legtöbb szülő igyekszik mindent megtenni a gyermekeiért, de sajnos ezen törekvések változó kimenetelűek.

Ma a gyermeknevelésben kulcsszerepet játszik a pedagógusok és a szülők partnersége, hiszen a gyermek a nap jelentős részét óvodában, iskolában tölti. Az iskola a családok számára elfogadott, a normális élet része, a kapcsolattartás természetes szülő és pedagógus között. Tapasztalatom szerint a legtöbb szülő igényli, hogy a pedagógussal megbeszélhesse a gyermekével kapcsolatos tapasztalatait. A gyermek fejlesztése, tanítása, nevelése során előforduló konfliktus-, vagy krízishelyzetekben a család és az iskola egymás segítségére, erősítésére lehet.

A körülöttünk felgyorsult világ, a túlhajszoltság, a romló erkölcsök, a felbomló családok, a növekvő szegénység, az ország hanyatló egészségi állapota, az állandósult politika részvétele a hétköznapiakban ..., mindez új feladatokat, új normákhoz való igazodást jelent a pedagógusok, szülők, s nem utolsósorban a gyermekek számára is. Ezen kedvezőtlen szociális, gazdasági, családi és iskolai hatások következtében csökken az emberek feszültségtűrő képessége, ami otthon is érezteti hatását, és sokszor a gyerekek szenvedik meg leginkább. A család sajnos nem csak szerető, védelmet adó közösség, hanem a legbrutálisabb fizikai/lelki erőszak színtere is szokott lenni, melynek tünetei megjelennek az óvodákban, iskolákban a gyerekek teljesítmény-, viselkedés- és kapcsolatzavarainak formájában. Hazánkban egyre nagyobb figyelem fordul a gyerekek helyzete és jogai felé, ennek következménye, hogy az oktatási-nevelési intézményeknek is egyik feladata, hogy észrevegye, felismerje a tüneteket, esetleg keresse azok okait, kiszűrje a hátrányos és/vagy veszélyeztetett gyerekeket, lehetőségei alapján segítséget nyújtson, és mindenképpen jelezzen az illetékes szakembereknek.

Jogszabályi háttér

A gyermek- és ifjúságvédelem általánosan a közoktatási intézmények minden dolgozójának feladata: elsődlegesen biztosítani kell, hogy a tanulókat semmiféle negatív megkülönböztetés ne érje származása, színe, neme, vallása, nemzeti-etnikai hovatartozása, esetleg családjának szociokulturális helyzete miatt; illetve az iskolai általános gyermekvédelemhez tartozik a gyermek- és diákjogok biztosítása.

A köznevelési intézményekben a gyermek- és ifjúságvédelem feladatait, szereplőit és azok kötelelességeit, a jelzőrendszer működését jogszabályok határozzák meg:

- *2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről*
- *20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról*
- *326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról*
- *1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről*
- *1998. évi LXXXIV. törvény a családok támogatásáról*

2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről

42. § (1)-A pedagógust, a nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazottat, továbbá azt, aki közreműködik a gyermek, tanuló felügyeletének az ellátásában, hivatásánál fogva harmadik személyekkel szemben **titoktartási kötelezettség** terheli a gyermekkel, a tanulóval és családjával kapcsolatos minden olyan tény, adatot, információt illetően, amelyről a gyermekkel, tanulóval, szülővel való kapcsolattartás során szerzett tudomást. E kötelezettség a foglalkoztatási jogviszony megszűnése után is határidő nélkül fennmarad. A titoktartási kötelezettség **nem terjed ki a nevelőtestület tagjainak egymás közti, valamint a gyermekvédelmi jelzőrendszer tagjaival történő, a tanuló fejlődésével összefüggő megbeszélésre.**

(3)-A pedagógus, a nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazott a nevelési-oktatási intézmény vezetője útján köteles a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 17. § (2) bekezdésében foglaltak szerint eljárni. Ebben a helyzetben az adattovábbításhoz az érintett, valamint az adattal kapcsolatosan egyébként rendelkezésre jogosult beleegyezése nem szükséges.

69. § (2) A nevelési-oktatási intézmény vezetője felel

- a) a pedagógiai munkáért,
- b) a nevelőtestület vezetéséért,
- c) a nevelőtestület jogkörébe tartozó döntések előkészítéséért, végrehajtásuk szakszerű megszervezéséért és ellenőrzéséért,
- d)* önálló költségvetéssel rendelkező intézmény esetében a rendelkezésre álló költségvetés alapján a nevelési-oktatási intézmény működéséhez szükséges személyi és tárgyi feltételek biztosításáért,
- e) a nemzeti és iskolai ünnepek munkarendhez igazodó, méltó megszervezéséért,
- f) a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok megszervezéséért és ellátásáért, a gyermekvédelmi jelzőrendszernek a köznevelési intézményhez kapcsolódó feladatai koordinálásáért,**
- g) a nevelő és oktató munka egészséges és biztonságos feltételeinek megteremtéséért,
- h) az iskolaszékkel, a munkavállalói érdekképviseleti szervekkel és a diákönkormányzatokkal, szülői szervezetekkel való megfelelő együttműködésért,
- i) a tanuló- és gyermekbaleset megelőzéséért,
- j) a gyermekek, tanulók rendszeres egészségügyi vizsgálatának megszervezéséért,
- k) a pedagógus etika normáinak betartásáért és betartatásáért.

20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról

4. § (1) A nevelési-oktatási intézmény szervezeti és működési szabályzatában (a továbbiakban: **SZMSZ-ben**) **kell meghatározni**

i) a külső kapcsolatok rendszerét, formáját és módját, beleértve a pedagógiai szakszolgálatokkal, a pedagógiai szakmai szolgáltatókkal, **a gyermekjóléti szolgálattal**, valamint az iskola-egészségügyi ellátást biztosító egészségügyi szolgáltatóval **való kapcsolattartást**,

6. § ((2)) Az óvoda pedagógiai programja meghatározza

d) a gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenységet,

10. § A kollégium pedagógiai programja

h) a gyermek- és ifjúságvédelemmel összefüggő tevékenységet,

51. § (2)-(3) bekezdése meghatározza, mikor tekinthető a **mulasztás igazoltnak vagy igazolatlan**nak.

(4) – (5) bekezdés alapján, ha egy **óvodás** „egy nevelési évben igazolatlanul **öt nevelési napnál** többet mulaszt, továbbá, ha **a tanuló igazolatlan mulasztása** egy tanítási évben eléri a **tíz tanítási órát**” a vezetőnek értesítenie kell „tényleges tartózkodási helye szerint **illetékes család és gyermekjóléti központot**”.

Ha az **óvodai** nevelésben résztvevő **igazolatlan mulasztása** egy nevelési évben eléri a **tizenegy nevelési napot**, illetve a tanköteles **tanuló igazolatlan mulasztása** egy tanítási évben eléri a **harminc tanítási órát** és egyéb foglalkozást, a vezető a mulasztásról tájékoztatja az **általános szabálysértési hatóságot**.

Ha a gyermek részt vesz **óvodai nevelésben**, és **igazolatlan mulasztása** egy nevelési évben eléri a **húsz nevelési napot**, illetve **ha a tanköteles tanuló igazolatlan mulasztása** egy tanítási évben **eléri az ötven tanítási órát** és egyéb foglalkozást, a vezető haladéktalanul értesíti a tanuló tényleges tartózkodási helye szerint illetékes **gyámhatóságot**, a család- és gyermekjóléti központot, családból kiemelt gyermek esetén a gyermekvédelmi szakszolgálatot.

99. § (1) A törzslap két részből áll, a tanulókról külön-külön kiállított egyéni törzslapokból és az egyéni törzslapok összefűzését szolgáló borítóból (törzslap külív). Az iskola a tanulókról – a tanévkezdést követő harminc napon belül – egyéni törzslapot állít ki....

(3) Az **egyéni törzslap tartalmazza....**

k) a **tanulót érintő gyermekvédelmi intézkedéssel**, hátrányos helyzet, halmozottan hátrányos helyzet megállapításával kapcsolatos és tanulói jogviszonyából következő döntéseket, **határozatokat, záradékokat.**

129. § (1) Az egészséges életmódra vonatkozó támogató intézményi munkarendben és házirendben előírt szabályok betartása az intézményben mindenki számára kötelező.

(2) A nevelési-oktatási intézmény közreműködik a gyermekek, tanulók veszélyeztetettségének megelőzésében és megszüntetésében, ennek során **együttműködik a gyermekjóléti szolgálattal**, a gyermekjogi képviselővel, valamint a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal.

326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról

17. § (1) Nevelési-oktatási intézményben a pedagógus számára a kötött munkaidőnek neveléssel-oktatással le nem kötött részében

7. a gyermek- és ifjúságvédelemmel összefüggő feladatok végrehajtása rendelhető el.

A gyermekek védelméről szóló 1997. évi XXXI. törvény

11. § (1) A gyermeki jogok védelme minden olyan természetes és jogi személy kötelessége, aki a gyermek nevelésével, oktatásával, ellátásával, törvényes képviselőjének biztosításával, ügyeinek intézésével foglalkozik.

17. § (1) Az e törvényben szabályozott gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot látják el – a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítése, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése érdekében – a törvényben meghatározott alaptevékenység keretében

c) a köznevelési intézmények és a szakképző intézmények,

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott intézmények és személyek kötelesek

a) jelzéssel élni a gyermek veszélyeztetettsége esetén a gyermekjóléti szolgáltatást nyújtó szolgáltatónál,

b) hatósági eljárást kezdeményezni a gyermek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása vagy egyéb más, súlyos veszélyeztető ok fennállása, továbbá a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén.

(3) Az (1) és (2) bekezdésben meghatározott személyek, szolgáltatók, intézmények és hatóságok a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítése, a veszélyeztetettség megelőzése és megszüntetése érdekében **kötelesek egymással együttműködni és egymást kölcsönösen tájékoztatni.**

(3a) A jelzőrendszeri tagok a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése érdekében a gyermekvédelmi jelzőrendszer működésének és működtetésének szakmai módszereit alkalmazva járnak el, amelyeket a miniszter az általa irányított minisztérium honlapján közzétesz.

1998. évi LXXXIV. törvény a családok támogatásáról

Az óvodai nevelésben való részvételi kötelezettség megszegésével, valamint a tankötelezettség mulasztásával összefüggő rendelkezéseket írja össze a 15. §-ban.

Mindennapi teendőink

Ahogy a jogszabályi háttérnél már említettem, a köznevelési törvény 69. § (2)/f szakasza előírja a köznevelési intézmények számára a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátásának kötelezettségét, ezért az intézmény vezetője felel. Sehol nem teszi azonban kötelezővé ilyen munkakör betöltését. Vagyis az intézmény vezetője szabadon dönt abban a kérdésben, hogyan látja el az iskola ezt a kötelező feladatot:

- az intézmény vezetője maga
- egy pedagógusra bízva a feladat ellátását a kötelező órái megtartása mellett
- egy pedagógust teljes munkaidőben alkalmaz gyermek- és ifjúságvédelmi felelős munkakörben
- egy pedagógust részmunkaidőben pedagógus, a részmunkaidő másik részében gyermek- és ifjúságvédelmi felelős munkakörben alkalmazza.

A legtöbb oktatási intézményben a vezető egy vagy kettő pedagógusra bízta e feladatot, és a kötelező órái megtartása mellett a kötött munkaidőnek neveléssel-oktatással le nem kötött részében rendeli el a feladat ellátását. A mi iskolánkban is két megbízott gyermek- és ifjúságvédelmi felelős van: egy fő az alsó tagozaton, jómagam pedig a felső tagozaton látom el az ezzel kapcsolatos teendőket. Munkánkat a tanév elején megfogalmazott ifjúságvédelmi munkaterv alapján végezzük. Általános feladatunk koordinálni az osztályfőnökök és az osztályokban tanító pedagógusok felderítő és megelőző munkáját. Célunk a gyerekek hátrányos helyzetének csökkentése és a veszélyeztetettség kialakulásának megelőzése, illetve segítségnyújtás, együttműködés a különböző szakemberekkel a veszélyeztetettség megszüntetésében.

Főbb feladataink:

1. A halmozottan hátrányos helyzetű, a védelembe vett, valamint a veszélyeztetett tanulók felmérése, tanulmányi előmenetelük, szociális helyzetük, életmódjuk fokozott figyelemmel kísérése.
2. A hiányzások figyelemmel kísérése, különös tekintettel az igazolatlan és az indokolatlan hiányzásokra.
3. Kapcsolattartás a külső intézményekkel.

Kapcsolatot tartunk azokkal a társintézményekkel, amelyek a gyermekek nevelésében, oktatásában, a gondok megoldásában segítségünkre vannak.

Továbbra is rendszeres kapcsolatban állunk a Szociális, Család- és Gyermejjóléti Szolgálat Pacsa munkatársaival, családgondozóival.

Hatékony az együttműködésünk a Zalaegerszegi Család-és Gyermejjóléti Központ munkatársaival, mivel 2020. január 1-jétől szentpéterúri diákjaink hozzájuk tartoznak.

Kapcsolatot ápolunk a Zala Megyei Pedagógiai Szakszolgálattal is. Különösen nagy figyelmet fordítunk arra, hogy a szülő elvigye gyermekét a megadott időpontban a szakértői vizsgálatra, felülvizsgálatra. Amennyiben ez nem történik meg, a Gyermejjóléti Szolgálat segítségét kérjük.

A védőnővel, iskolaorvossal, fogorvossal folyamatos és rendszeres az iskola kapcsolata.

A kötelező szűrővizsgálatok elvégzésén túl egyéb esetekben - az iskolában jelentkező egészségügyi probléma; főként a mostani rendkívüli helyzetben - is számíthatunk együttműködésükre.

4. Jelzőrendszeri üléseken, éves szakmai tanácskozásokon, esetmegbeszéléseken, védelembe vételi, felülvizsgálati, fegyelmi tárgyalásokon való részvétel.

Sajnos a vírushelyzet miatt a kapcsolattartás személyes formáival csak ritkán volt lehetőségünk élni, a kapcsolatot ezért online fórumokon tartjuk. Rendszeresen részt veszünk a Szociális, Család- és Gyermekjóléti Szolgálat és a Zalaegerszegi Család-és Gyermekjóléti Központ által havonta rendezett jelzőrendszeri üléseken, illetve az éves szakmai tanácskozásokon, amelyekre írásos beszámolót készítünk. Az estmegbeszélésekre, védelembe vételi, felülvizsgálati tárgyalásokra minden esetben meghívást kapunk, amelyeken természetesen megjelenünk.

5. Szociális segítő munkatárs munkájának támogatása.

A törvényi előírásoknak megfelelően a Család- és Gyermekjóléti Központ szociális segítő tevékenységet biztosít iskolánkban heti rendszerességgel szociális segítő, szociális munkás személyében. Tanulóink részéről egyéni foglalkozásokra volt igény. Különösen alsós kisdíákjaink használják ki ezt a lehetőséget. Pozitívak a visszajelzéseik. A szakember hatalmas segítséget nyújtott e tanév elején minden osztályfőnöknek azzal, hogy elvégezte az osztályok szociometriai mérését, és ezeket ki is értékelte, amely nagyon fontos a közösségfejlesztés szempontjából.

Iskolánk valamennyi pedagógusa közreműködik a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában, a tanulók fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében. E tevékenység kiterjed a tanórai és a tanórán kívüli területekre is. A feladatok megvalósításában első helyen az osztályfőnökök állnak. Elsősorban ők töltik a legtöbb időt a tanulókkal, ezért nagyobb figyelmet tudnak fordítani a gyermekek személyiségére, ezáltal könnyebben észreveszik, ha az káros változáson megy át. Figyelemmel tudják kísérni a gyermek tanulmányi változásait. Kiszűrrik, és különös gonddal foglalkoznak a nehezen nevelhető, magatartási- vagy tanulmányi zavarral küzdő tanítványaikkal. Ők ismerik a legjobban a rájuk bízott tanulók családi hátterét, ők tartanak szoros kapcsolatot a szülőkkel. Számon tartják a tanulók mulasztásait.

Az osztályfőnökök jelzik felénk, ha egy tanulónál vagy családnál problémát észlelnek, vagy esetleg eredménytelenül tudtak eljárni egy probléma megoldásánál, netán veszélyeztetettség következett be, és így javasolják a gyermek nyilvántartásba vételét.

Mi lehet probléma, veszélyeztető körülmény?

- Szociális, anyagi körülmények: alacsony kereset, több gyerek, munkaképtelen családtag, munkanélküliség, adósságteher, lakhatósági probléma, zsúfolt lakáskörülmény, önálló fekhely hiánya, fűtés hiányossága, nem megfelelő ruházzkodás
- Egészségügyi körülmények: rendellenes fejlődés, szülők tartós betegsége, beteg gyermek nem megfelelő ellátása, kezelés elmulasztása, megtagadása, nem megfelelő táplálkozás, kialvatlanság, gondozatlanság, alkoholizmus, drogfogyasztás, fizikai, pszichés bántalmazás, szexuális zaklatás, várandós kiskorú
- Erkölcsei körülmények: erkölcstelen életmódot folytató, bűnöző környezet vagy a gyermek saját maga veszi fel ezen erkölcsi normákat
- Nevelési, nevelődési körülmények: szülői elhanyagolás, kettős nevelés, igazolatlan hiányzás, tankötelezettség elmulasztása, lemorzsolódás, csellengés, szökés.

A veszélyeztetett gyermek tünetei: fizikai és idegrendszeri terhelhetősége gyenge, türelmük, kitartásuk alacsony szintű, fokozottan ingerlékenyek, stressztűrő képességük egyenetlen, az iskolai és otthoni elvárások teljesíthetetlen feladatot jelentenek számukra.

Az osztályfőnök jelzése után felkeressük a szülőket, megpróbáljuk feltárni a veszélyeztető okokat, illetve segítjük a problémák megoldásában. Párhuzamosan feljegyzést készítünk, és írásos jelzést juttatunk el a megfelelő segítő szervezetekhez. A probléma valós súlyosságának feltárása, megoldásához szükséges cselekvési terv elkészítése a gyermekjóléti szolgálat feladata, melyben együttműködünk és segítjük munkájukat. Jelen vagyunk a segítő szervezet által szervezett eszmegbeszéléseken, védelembe vételi, vagy annak felülvizsgálati tárgyalásán, ezzel közreműködünk a veszélyeztető körülmények felszámolásában. A segítő szervezetek által tett intézkedésekről, azok eredményességéről, illetve következményeiről írásos visszajelzést is kap iskolánk. A jelzett probléma megelőzésében vagy megoldásában tett intézkedéseink hatékonysága érdekében nagyon fontosnak tartjuk a gyermekjóléti szolgálat munkatársával való közös utánkövetést, és az információk rendszeres megosztását. Figyelemmel kísérjük, hogy fennáll-e még a probléma, a cselekvési tervben foglaltak megvalósulnak-e, történt-e visszaesés, a probléma megoldódott-e, esetleg nem alakult-e ki újabb. Ha az eszmenezdser megbizonyosodik, hogy nincs szükség további intézkedésekre, mert a probléma megoldódott, az esetet lezártnak tekintik, amelyről írásos tájékoztatást küld iskolánknak szakszolgálat.

Egyedi esetek

Igen, sajnós azt kell kimondanom, hogy az előzőekben említett feladatok, problémák, tünetek az iskolákban manapság szinte általánosan előfordulnak. Azt hinnénk, semmin sem tudunk már elcsodálkozni, már nem tudnak újat mutatni nekünk, már mindenre van „bevált receptünk”, már előre meg tudjuk mondani az intézkedések kimenetelét, az eredményt, vagy hogy lesz-e eredmény. Ez nem így van. Mint ahogy a világ változik, úgy a problémák is változnak, amelyek megoldásához változnia kell az intézkedéseknek is. Egyet nem szabad elfelejteni. Mindig a gyermek az első! Mindent meg kell tennünk érte! Meg kell újítanunk kompetenciáinkat, ki kell lépünk a komfortzónánkból!

Szeretném megosztani **egy korábbi esetemet**.

A 2016/2017-es tanévben új feladatkörrel bővült munkaköröm, elvállaltam az akkori 8. osztály osztályfőnöki feladatainak ellátását. Alapjában véve már ez hatalmas kihívást jelentett számomra. Még nem tudtam, hogy 2016 novemberétől a problémák hatványozódni fognak. Új tanuló érkezett az osztályunkba.

G tanuló 2016. november 28-án érkezett az iskolánkba Ukrajnából. Egy szegény kis zsákfaluban éltek, édesanyja egyedül nevelte őt és 6 éves öccsét, aki G születése óta nem volt munkahelye. Édesapja G 1 éves korától külföldön vállalt munkát, de már 3 éve Magyarországon dolgozott, ebből 2 éve községünkben. Három havonta járt haza a családdal 1-1 hétre. Édesapa nélkül nőtt fel eddig a fiú. Egy éve a nagyszülők is eljöttek településünkre dolgozni, s a segítségükre számítva, úgy gondolták a szülők, hogy ideje lenne egyesíteni a családot, így ideköltözött az édesanya a két fiúval. A régi kollégium épületében egy szobában lakott együtt a 4 fős család a nagyszülőkkel együtt. Lakhatási körülményeik nagyon szegényesek voltak. A folyosón volt a közös zuhanyzó, illetve a folyosó végén egy közös villanytűzhely.

Az első két hétben nagyon sok beilleszkedési, magatartási probléma volt vele. A lányokat ölelgette, simogatta, feneküket csapkodta, csipkedte, fenekük alá nyúlt, a fiúkat ölelte, csapkodta, csúfolódott, beszólongatott, trágár szavakkal illette társait, nemcsak osztálytársait, hanem az alsóbb évfolyamos tanulókat is. Tanórákon előfordult, hogy teljesen nem odaillő témában csak úgy bekiabált valamit, volt, hogy ukránul. Egyik alkalommal G megfogta egy osztálytársnője fenekét, aki ezeket már megelégedve megpofozta G-t, ordította vele, egy fiú a lány védelmére lépett, lökdösődtek, egy másik fiú szedte szét őket. December 6-án kapott egy szóbeli szaktanári figyelmeztetést. Behívtam G szüleit, igazgatóhelyettes asszonnyal és az

iskolapszichológussal együtt beszélgettünk velük gyermekeikről. A szülők egymásra hárították a felelősséget. Ezután úgy vettük észre, hogy G be akar illeszkedni, próbálja betartani az iskolai szabályokat, meg akar felelni az itteni elvárásoknak, követelményeknek, tovább szeretne tanulni, próbálja elfogadni társait, egészen addig, amíg azt a hírt nem kapta, hogy visszaköltöznek Ukrajnába, onnantól kezdve már újra „szabadnak” érezte magát. Szaktanári figyelmeztetéseket kapott szinte naponta a tanórákon tanárral szemben tanúsított viselkedése miatt. A szülők tájékoztattak, hogy a gyerekek félreértettek valamit, nem visszaköltöznek, hanem csak vissza kell utazniuk 1 hétre hivatalos papírokat intézni. Az 1 hét után G úgy jött vissza az iskolába, mint akit semmi nem érdekel, sem a szabályok, sem a társai, sem a tanulás, sem az iskola, sem a család, sem maga az élet. Újra trágár szavakkal illette a társait. Tanárokkal szemben is egyre szemtelenebb lett a magatartása. Egy délután véres verekedésbe keveredett egyik osztálytársával az iskola udvarán. Felhívtam az édesanyját, elmeséltem G viselkedését, majd behívtam még aznap délutánra mindkét szülőt az igazgatónőhöz. G is és a szülők is szembesítve lettek a fegyelmi eljárás kiírásával, a tárgyalás időpontjával, s annak lehetséges következményeivel. Sajnos mégsem változott meg G magatartása, sőt, még inkább kontrollálatlanabb lett a viselkedése:

- Testnevelés órán többször veszélyeztette társai, majd önmaga testi épségét, ezért intézményvezetőnk behívatta a szobájába, a tanári felé menet a két emelet között a lépcsőkoriátok között leköpött a földszintre, amit próbált letagadni.

- Harmadikos osztályfőnök jelezte felém, hogy egy osztályába járó fiú nem mer iskolába jönni, annyira fél G-től.

A fegyelmi eljárás során az egyeztető tárgyaláson mindkét tanuló szülei megjelentek. A fegyelmi tárgyalás határozata mindkét fél részére: meghatározott kedvezmények, juttatások csökkentése, megvonása. Büntetésük után a két fiú csendesen elviselte egymást egy osztályban, nem keresték, nem is zavarták egymást. G kezdett lenyugodni. Az osztály életében aktívan részt vett, kezdett beilleszkedni, tudott normálisan beszélgetni a lányokkal, majd később a fiúkkal is. Év végére befogadta, elfogadta az osztály, illetve ő is sokat változott, elfogadta az új szabályokat, az új körülményeket, az új embereket, az új életét.

Hogyan is próbáltam segíteni ennek a 13 éves kisfiúnak? Intézményünk ifjúságvédelmi felelőseként felvettem a kapcsolatot a Szociális, Család- és Gyermekjóléti Szolgálattal. Alapellátásba került a fiú és testvére, ezáltal közösen és rendszeresen mentünk családlátogatásra. Csak így tudtam a szülőkkel tartani a kapcsolatot, illetve így láttam át teljesen

G életkörülményeit. Osztályfőnökként iskolapszichológus segítségét kértem. A szakemberrel összedolgoztunk, titoktartási kötelezettségünket megtartva hetente megbeszéltük, milyen problémát látunk, s hogyan tudunk segíteni neki. Ő heti 2, én heti egy alkalommal beszélgettem vele külön kettesben. Ezen felül az osztálytársaival is sokat beszélgettem, a befogadásról, elfogadásról, G életkörülményeiről, hogy megértsék, s esetleg elgondolkodjanak, hogyan tudnának ők segítséget nyújtani. Osztályon belül kiscsoportos szabadidős foglalkozásokat szerveztem a beilleszkedése, elfogadása elősegítésére. Hiszen ő csak egy kisfiú, aki segítségre szorul, mert nemcsak egy új országba, új kultúrába, új szabályokba, új iskolába, új közösségbe, hanem egy új családba is csöppent, és ez túl sok volt neki. A viselkedése egyértelműen segélykiáltás volt.

Hosszú és hullámvölgyekkel teli utat jártunk be mi hárman, és persze az osztály is. Sokszor hallottam azt a mondatot, hogy: „Amíg a szülők nem változnak, amíg ők nem partnerek, addig ne várjunk csodát.” Pozitív élményként éltem meg, amikor ballagás után egy héttel G-vel összetalálkoztam a helyi bolt előtt és csillogó szemekkel újságolta, hogy beiratkozott a középiskolába, befizette a tankönyveket, megvásárolta az előírt munkaruházatot, az egyik fiúval újra osztálytársak lesznek, illetve hogy elment a fiúkkal a helyi tóra horgászni.

Azóta G szakmát szerzett, dolgozik, s tartja a kapcsolatot rajtam kívül néhány volt osztálytársával is.

A jelen problémája

Térjünk vissza a jelenbe! COVID-19 járvány. Ez új problémákat, új élethelyzeteket hozott mindenki számára, a gyerekek számára is. A járvány és a bezártság komoly negatív hatással volt és van a mentális egészségünkre. A szociális elszigeteltség miatt szorongásos, pániktünetes, lehangolt, befele fordult, nyugtalan, figyelmetlen, motiválatlan, engedetlen, dühös gyerekek jöttek vissza az iskolapadokba. A napirend felborulása és a túlzásba vitt számítógépes játékok használata alvási nehézségeket okozott gyerekeinknél, s nem egyszer előfordult, hogy óra közben vagy ahelyett is játszottak, így a tanulásban lemaradtak. Bioritmusuk teljesen felborult, többen vannak, akik szeptember óta a jelenléti oktatásba visszatérve még mindig szenvednek alvászavarral, rendszeresen kialvatlanul érkeznek az iskolába. Egyeseknél kényszeres evés jelent meg póttevékenységként, s több 10 kilógrammot híztak, másoknál az ellenkezője jelent meg, önértékelési - önfogadási problémák léptek fel, nem ettek, éheztek, így szabadultak meg több 10 kilógrammuktól. Nekik keringési, vérnyomási,

pajzsmirigy-működési problémáik lettek. Azoknak a gyerekeknek, akiknek a családi hátterük sérült, labilis, nem a biztonságot, az egységet sugározzák, esetleg felbomlott, a magatartásuk rendkívül sokat romlott, verekedősebbek, ingerlékenyebbek, kezelhetlenebbek lettek. Sajnos a hosszú összezártság miatt ezeknél a családoknál felmerül a bántalmazás gyanúja is. Türelemmel forduljunk feléjük, legyünk megértőek! A mi lelkiállapotunk is kihatással van a gyerekek életére, hiszen többet vannak velünk, mint a szüleikkel. Biztonságot kell feléjük sugároznunk, biztonságos, nyugodt, támogató légkört kell kialakítanunk számukra. Ami nehéz, hiszen minket pedagógusokat is rendkívül megviselt a bezártság, a stressz, illetve a digitális oktatással megnövekedett plusz munka. Mégis nekünk kell segíteni! Figyeljünk a jelekre! Nagy hangsúlyt kell fektetnünk az érzelmi és a társas kompetenciáik fejlesztésére, a közösségépítésre. Többet kell a gyerekekkel beszélgetni, több tanórán kívüli közösségi programokat kell szervezni, több ön- és közösségfejlesztő játékot kell óráinkba, szüneteinkbe becsempészni. Lehet, hogy a problémás, zavaró viselkedés mögött nem a „rosszaság” áll, hanem egy segélykiáltás. A pandémia nem múlik el nyomtalanul. Milyen hatásai lesznek a jövőben, azt nem tudhatjuk, de nekünk most a jelenben kötelességünk mindent megtenni, hogy egy egészséges, értelmes, értékes generációt adhassunk át a jövőnek.

Zárógondolat

Mindannyiunk célja egy testileg, szellemileg és mentálisan is egészséges új nemzedék felnevelése, amely a leggyönyörűbb és legnehezebb feladatunk a munkánk, illetve életünk során. Ahhoz, hogy célunkat elérhessük, össze kell fognunk, együtt kell működnünk, hogy megelőzzük, elhárítsuk, illetve enyhítsük azoknak a káros folyamatoknak a hatását, melyek a gyermekek személyiségfejlődését zavarhatják, gátolhatják. Szabó Magda szavaival zárva:

„Gyereket csak egyféleképpen lehet nevelni. Ha maga hideget fúj rá, én meg meleget, még megfázik. Még nagyon gyöngö a lelke. El ne feledje!”

Felhasznált irodalom és jogszabályok:

- 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről
- 1998. évi LXXXIV. törvény a családok támogatásáról
- Pacsai Általános Iskola ZA 0201 Pedagógiai Program 2021
- Gyermek- és ifjúságvédelem a köznevelésben szakmai segédanyag, Zalaegerszegi Pedagógiai Oktatási Központ, 2021
- Módszertani Útmutató A gyermekvédelmi észlelő- és jelzőrendszer működtetése kapcsán a gyermek bántalmazásának felismerésére és megszüntetésére irányuló szektorsemleges egységes elvek és módszertana 3. átdolgozott kiadás , Emberi Erőforrások Minisztériuma, 2017.
- Szakmai Ajánlás A család és gyermekjóléti szolgáltatás által működtetett észlelő- és jelzőrendszer működésének és működtetésének szabályairól , 2. kiadás, Emberi Erőforrások Minisztériuma, 2017
- Protokoll A család és gyermekjóléti szolgáltatás által működtetett észlelő- és jelzőrendszer folyamatairól, 2. kiadás, Emberi Erőforrások Minisztériuma, 2017
- Hegedűs Judit: Gyermekvédelem az iskolában (letöltve: 2021. 12. 30.)
http://real.mtak.hu/16633/7/gyermekvedelem_az_iskolaban.pdf